

सर्ववेति ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ उद्धर्तुं मुनू लयितुम् ॥ ५ ॥ सर्वत्र सर्वदिक्स्थैः प्रार्थमानेन यस्तु भित्तिशेषः ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ प्राकृतकृत्रिम मित्रयोर्मध्ये केन संधिः कर्तव्यः केन वा विरे ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥

युधिष्ठिर उवाच सर्वत्र बुद्धिः कथिता श्रेष्ठते भरतर्षभ ॥ अनागता तथोत्पन्ना दीर्घसूत्रा विनाशिनी ॥ १ ॥ तदिच्छामि तदा श्रोतुं बुद्धिते भरतर्षभ ॥ यथारा
जानमुद्येत शत्रुभिः परिवारितः ॥ २ ॥ धर्मार्थं कुशलं राजा धर्मशास्त्रविशारदः ॥ पृच्छामि त्वां कुरु श्रेष्ठतन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ ३ ॥ शत्रुभिर्बहुभिर्ग्रस्तो यथा
वर्तेत पार्थिवः ॥ एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं सर्वमेव यथाविधि ॥ ४ ॥ विषमस्थं हिराजानं शत्रवः परिपंथिनः ॥ बहवोऽप्येकमुद्धर्तुं यतन्ते पूर्वतापिताः ॥ ५ ॥ सर्वत्र प्रा
र्थमानेन दुर्बलेन महाबलैः ॥ एकैर्नैवासहायेन शक्यं स्थातुं भवेत्कथं ॥ ६ ॥ कथं मित्रमरिचोऽपि विदते भरतर्षभ ॥ चेष्टितव्यं कथंचान्नात्रो मित्रस्य चांतरे ॥ ७ ॥
प्रज्ञातलक्षणं मित्रं तथैव मित्रतां गते ॥ कथं तु पुरुषः कुर्यात्कृत्वा किं वा सुखी भवेत् ॥ ८ ॥ विग्रहं केन वा कुर्यात्संधिवा केन योजयेत् ॥ कथं वा शत्रुमध्यस्थो वर्तेत
बलवानपि ॥ ९ ॥ एतद्वै सर्वकृत्यानां परं कृत्यं परंतप ॥ नैतस्य कश्चिद्वक्तास्ति श्रोता वापि सुदुर्लभः ॥ १० ॥ ऋते शांतनवाद्भीष्मात्सत्यसंधाज्जितेन्द्रियात् ॥ तद
न्विष्य महाभाग सर्वमेतद्वर्वाहिमे ॥ ११ ॥ भीष्म उवाच त्वद्युक्तो यमनुप्रश्नोऽयुधिष्ठिर सुखोदयः ॥ शृणु मे पुत्र कात्स्नर्येन गुह्यमापत्सु भारत ॥ १२ ॥ अमि
त्रो मित्रतां याति मित्रं चापि प्रदुष्यति ॥ सामर्थ्ययोगात्कार्याणामनित्या वै सदा गतिः ॥ १३ ॥ तस्माद्विश्वसितव्यं च विग्रहं च समाचरेत् ॥ देशकालं च विज्ञाय
कार्याकार्यं विनिश्चये ॥ १४ ॥ संधातव्यं बुधैर्नित्यं व्यवस्य च हितार्थिभिः ॥ अमित्रैरपि संधेयं प्राणारक्ष्या हि भारत ॥ १५ ॥ यो ह्यमित्रैर्नरो नित्यं न संदध्यादप
डितः ॥ न सोऽर्थं प्राप्नुयात्किंचित्फलान्यपि च भारत ॥ १६ ॥ यस्त्वमित्रेण संदध्यान्मित्रेण च विरुद्ध्यते ॥ अर्थयुक्तिं समा लोक्य सुमहद्विदते फलं ॥ १७ ॥ अत्रा
प्युदाहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ मार्जारस्य च संवादं न्यग्रोधे मूषिकस्य च ॥ १८ ॥ वने मम हतिकास्मिंश्चिन्न्यग्रोधः सुमहान भूत् ॥ लताजालपरिच्छन्नो नानाहि
जगणान्वितः ॥ १९ ॥ स्कंधवान्मेघसंकाशः शीतच्छाद्यो मम नोरमः ॥ अरण्यमभि तो जातः स तु व्यालमृगाकुलः ॥ २० ॥ तस्य मूलं समाश्रित्य कृत्वा शतमुखं वि
लं ॥ वसति स्म महाप्राज्ञः पालितो नाम मूषिकः ॥ २१ ॥ शाखांतस्य समाश्रित्य वसति स्म सुखं पुरा ॥ लोमशो नाम मार्जारः पक्षि संघातखादकः ॥ २२ ॥ तत्र चा
गत्य चांडालोत्थरण्ये कृतकेतनः ॥ प्रयोजयति चोन्माथं नित्यमस्तंगते रवौ ॥ २३ ॥ तत्र स्नायुमयान्पाशान् यथावत्संविधाय सः ॥ गृहं गत्वा सुखं शेते प्रभाता
मेति शर्वरी ॥ २४ ॥

१२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ व्यवस्य निश्चित्य ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ अत्र पूर्वश्लोकोक्तैर्न ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥